

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва**

ПЕТРИНА ОЛЬГА ВАСИЛІВНА

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи на тему:
«КРИЗЬ ПЛИН ЧАСУ»
об'ємно-просторова композиція в техніці лозоплетіння

Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

Освітньо-професійна програма Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:

ПРОКОПОВИЧ ТЕТЯНА АНАТОЛІВНА

Кандидат психологічних наук, доцент
кафедри образотворчого мистецтва

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____

Засідання кафедри образотворчого мистецтва

від _____ 2024 р.

Завідувач кафедри

_____ Прокопович Т. А.

ЛУЦЬК-2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ЗАДУМУ	
1.1. Теоретичні аспекти дослідження проблеми лозоплетіння.....	7
1.2. Мистецтво лозоплетіння – як один з конкурентоспроможних напрямків народного промислу.....	14
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ТА ЕТАПИ РОБОТИ НАД ОБ’ЄМНО-ПРОСТОРОВОЮ КОМПОЗИЦІЄЮ «КРІЗЬ ПЛИН ЧАСУ»	
2.1. Формування творчого задуму, пошук композиційного та конструктивного вирішення виконання кваліфікаційної роботи.....	19
2.2. Матеріали та техніко-технологічна частина виконання кваліфікаційної роботи в техніці лозоплетіння.....	27
ВИСНОВКИ.....	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35
ДОДАТКИ.....	42

ВСТУП

Лозоплетіння, як один з найдавніших видів декоративно-прикладного мистецтва набуває нового життя в сучасному світі. Мистецтво, що було зароджене в давнину і задовольняло побутові потреби, сьогодні набуло нового значення, поєднуючи традиційні техніки з сучасними вимогами арт-ринку.

За давно прийнятими методами і техніками досі виготовляють різноманітні меблі, предмети побуту, а з допомогою сучасного бачення такі вироби чудово поєднуються з модерним дизайном інтер'єру, надаючи йому ще більшої особливості. Зважаючи на зростання популярності і поширення еко-матеріалів, плетені твори стають символами відновлення зв'язку між поколіннями та гармонії з природою. Різноманітні технічні прийоми плетіння і розвиток лакофарбових матеріалів дають змогу розкривати нові перспективи лозоплетіння, не лише підкреслюючи вигляд плетива, але й консервуючи його.

Актуальність теми полягає в адаптації традиційного ремесла до умов сучасного світу. Зважаючи на контекст глобального поширення екологічних викликів все більшого значення набуває використання екологічно чистих матеріалів. Лоза – це природний матеріал, що є ідеальним прикладом міцності і водночас тендітності та використовується у виробках різних видів складності. В той же час лозоплетіння, як традиційне ремесло, привертає до себе увагу зміцнюючи зв'язок між поколіннями та вирізняючи свою культурну ідентичність. В сучасному світі нам варто активно шукати способи збереження та адаптації традицій, щоб, вирізняючись на фоні інших, берегти нашу культурну самобутність.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у вивченні сучасних тенденцій плетіння і розкритті його потенціалу з допомогою художньо-технічних засобів та прийомів лозоплетіння під час створення роботи на тему «Крізь плину часу».

Завдання:

- дослідження проблематики кваліфікаційної роботи, аналіз джерел пов'язаних з темою;
- аналіз розвитку сучасних тенденцій виробів з природних матеріалів представлених на арт-ринку;
- формування творчого задуму, конструктивного вирішення магістерської роботи;
- виконання об'ємно-просторової композиції «Крізь плин часу» в матеріалі;
- написання пояснювальної записки до кваліфікаційної дипломної роботи.

Об'єктом дослідження є об'ємно-просторова композиція в техніці лозоплетіння.

Предметом дослідження є методи, прийоми, виражальні засоби, особливості технік лозоплетіння та поєднання плетіння з нетрадиційними формами у створенні об'ємної композиції «Крізь плин часу».

Методи дослідження визначені завданнями, підбором матеріалу та напрямком роботи, що несе комплексний характер, а саме:

- історико-культурний метод досліджень – огляд літератури визначеного напрямку;
- метод абстрагування та порівняння – дослідження лозоплетіння на теренах сучасного арт-ринку, аналіз робіт популярних майстрів сьогодення;
- порівняльний метод – допоміг провести характеристику декоративних об'ємно-просторових робіт і їх конструктивні особливості.

Наукова новизна

- продовжено роботу по вивченню особливостей та засобів лозоплетіння;

- на основі досліджень і використання традиційних технік плетіння нове втілення творчого задуму у виконанні сучасного арт-об'єкту.

Історіографічний огляд. Перші наукові праці пов'язані з лозоплетінням з'явилися в контексті досліджень народних ремесел. Такі дослідники як Олександр Афанасьєв [4] та Володимир Антонович [3], українські етнографи Федір Вовк [8], Олександр Потебня [46], зосереджувались на дослідженні та збиранні інформації про традиційні техніки плетіння, матеріали, застосування виробів у побуті. В середині ХХ століття стали більше звертати увагу на естетичні аспекти плетіння. Такі науковці як Борис Рібаков [48], Олена Мєшкова [36], описували лозоплетіння як важливу частину народного декоративно-прикладного мистецтва. Вивчались форми та стилістика виробів. Після впливу індустріалізації в ХХ столітті плетіння зазнало зниження популярності, проте такий дослідник як Михайло Сікорський [54] підкреслив важливість збереження народного ремесла.

В сучасний період лозоплетіння розглядається науковцями як одне з явищ екодизайну. Роботи сучасних авторів, таких як Йосип Ромащук [50], Галина Кучер [31], Орися Щур [40], Руслана Вронська [9], Олександр Розанов [49], Зінаїда Лугова [35], Лариса Бойчун [6], Сорока Наталія [55] та інші, відроджують традиційні форми лозоплетіння в контексті сучасного декоративного мистецтва, та різноманітних формах дизайнерських елементів.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретичні результати дослідження можуть бути використані як демонстраційний матеріал для проведення занять з декоративно-прикладного мистецтва у закладах мистецького спрямування та у творчих студіях. Об'ємно-просторова композиція може прикрашати інтер'єр, використовуватись для виставок, музейних експозицій, що допоможе публіці зрозуміти цінність і красу культурного спадку.

Апробація результатів та публікації.

Петрина О. В.. «Адаптація народного мистецтва (лозоплетіння) до сучасного артринку». Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів і аспірантів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень». Луцьк, 2024. С. 1126. (ВНУ ім. Лесі Українки), С. 619 – 621. (Керівник Прокопович Т. А.).

Структура роботи. Робота включає в себе дві частини – теоретичну та практичну. Практичною частиною є об'ємно-просторова композиція в техніці лозоплетіння (160x50). Теоретична частина включає в себе пояснювальну записку до кваліфікаційної роботи, яка містить: вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел, додатки.

РОЗДІЛ 1. ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ЗАДУМУ

1.1. Теоретичні аспекти дослідження проблеми лозоплетіння

Лозоплетіння – це один з найдавніших видів мистецтва, що виникло, за твердженнями вчених раніше ніж кераміка, обробка дерева, металу та ткацтво, що потребували певного знаряддя для обробки матеріалу й виготовлення виробів [58]. В середньовіччі плетені вироби використовувались в побуті та будівництві, наприклад як основа для стін, що покривалась глиною. Найвищого розквіту мистецтво плетіння з природних матеріалів у всьому світі досягло в другій половині ХІХ – на початку ХХ століття [51]. Завдяки великому поширенню та доступності матеріалу саме плетіння стало важливим елементом економіки того часу. Зокрема в сільській місцевості таких країн як Польща, Чехія, Франція, Німеччина. Про популярність плетених виробів можна сказати за великим асортиментом, що став частиною експорту, а саме виробництво кошиків, меблів (стілці, столи, дивани, ширми, етажерки, дитячі колиски), дорожні валізи, сумки, дитячі іграшки, предмети сервірування столу, вази для фруктів, квітів тощо. В часи війни виготовляли велику кількість ящиків та валіз для транспортування й доставки необхідних речей та забезпечення життєдіяльності [20]. Проте з розвитком технологій та матеріалів плетіння відійшло на другий план, поступаючись місцем пластику, що знизило попит на ручну працю.

З розвитком людства покращувались методи й техніки плетіння, демонструючи стійке відродження ремесла в сучасному контексті, завдяки повазі до ручної роботи та екологічних трендів. В сучасну епоху плетіння переживає новий етап розквіту. Багато країн Європи активно підтримують розвиток лозоплетіння, об'єднуючи сучасний дизайн, культуру та архітектуру.

На українських землях плетіння першочергово поширювалось в місцях, де були значні запаси верболозу, а також потреба в виробах для полювання, а саме рибальські сітки та верші, плетені пастки, вулики та

інше. Завдяки швидкому відновленню та доступності лозових прутів плетіння переростає з кустарного виробництва в промисел. Максимальної популярності лозоплетіння набуває наприкінці XIX століття. З відкриттям майстерень та комбінатів збільшується кількість робочих місць, відкриваються заводи та меблеві фабрики, що експортують свої вироби в країни Європи та за кордон [42, с. 588]. З розвитком населення, зміною часу та вподобань ремесло частково занепало. З початком XXI століття еко-матеріали знову почали привертати до себе увагу.

Лозоплетіння на теренах нашої держави в умовах сучасного світу не лише зберігає та примножує надбання українського народу, але й розвивається, сприяючи піднесенню даного ремесла як із мистецької, так і з наукової точки зору. Мистецтво плетіння було доволі поширене на українських землях. Через покоління передавались таємниці технічної та технологічної складових плетіння, вдосконалювались методи заготівлі та обробки природних матеріалів. Особливої популярності лозоплетіння набуло перейшовши від кустарного виробництва до кооперативних артілей, згодом реформованих як державні фабрики художнього плетіння [45, с. 127]. Але, не зважаючи на виробничі майстерні та масове виготовлення предметів побуту, які були організовані в середині XIX – початку XX століть, на жаль, дана тематика наразі не є надто дослідженою [29, 22]. Проте історичні аспекти розвитку ремесел були ґрунтовно описані в наукових працях [34]. До початку XX століття наукових досліджень з лозоплетіння не проводили, а знання передавали в усній та практичній формах. Виготовлялись в основному плетені предмети щоденного вжитку, такі як кошики, тарілі, скрині, вази, меблі [51]. Найкращі речі, які побутовали в повсякденному житті наших предків та пройшли крізь час наразі називають творами народного мистецтва, що є невід’ємною частиною української культури. Поступово ручну працю стали замінити продуктами масового виробництва, зокрема штучними матеріалами, які не потребували великої підготовки для виготовлення речей. Зважаючи на такі

фактори, популярність майстрів та ручна праця знецінювались, що притягнуло за собою згасання творчих ініціатив від майстрів та занепад українського мистецтва в цілому.

Однак у XXI столітті інтерес до традиційних видів декоративно-прикладного мистецтва почав зміцнюватись [38, 1]. Одним із пріоритетних обов'язків для нації стало збереження, відродження та розвиток художніх промислів, задля укріплення й поширення власної культурної ідентичності на світовому просторі. Екологічні матеріали стали затребувані на ринку. Використання природніх матеріалів, таких як соломка, лоза, рогіз, лико, корінь сосни, спонукало до того, що люди почали більше досліджувати їх властивості, хімічні складові, терміни експлуатації та шукати методи, з допомогою яких можна покращити міцність та зберегти зовнішній вигляд на тривалий час [23].

Екологічність матеріалу, це важливий аспект в збереженні та розвитку творчості, що привертає увагу не лише еко-активістів, а й дослідників, особливо в контексті сучасних тенденцій розвитку та еко-свідомості.

Вивчення та популяризація народної творчості сприяють не лише її поширенню, а й балансу між людиною і природою, допомагаючи уникнути надмірного споживання запасів. Наприклад одяг чи посуд виготовлений власноруч зменшує виробничі викиди в екосистему та сприяє розвитку локальних громад та майстерень.

Оскільки теперішній світ потопає в тонах сміття та пластику, науковці все більше закликають користуватися виробами з природніх матеріалів, що не потребують хімічної обробки, зважаючи на користь для природи шляхом правильної заготівлі матеріалів, а також мінімальної шкоди після утилізації такого виробу, що є важливим аспектом в підтриманні стабільної роботи екосистеми, оскільки деревина розкладається в ґрунті протягом 3-10 років, а пластик – близько 450-1000 років, залежно від чималої кількості факторів [15, с. 26].

Тим не менше, майстри в своїх роботах часто звертаються до проблем екології, дедалі частіше використовують традиційні техніки в поєднаннях з переробленими матеріалами, мінімізуючи відходи та даючи їм нове життя, що в свою чергу об'єднує традиції та екоідеї.

Опираючись на попередньо описані чинники, варто зазначити, що плетіння з природних матеріалів останнім часом популяризується і відроджується. Формуються нові технічні прийоми обробки та зберігання матеріалу для подальшої роботи. Майстри покращують вміння використовувати всі практичні можливості та технічні особливості конкретного матеріалу [61]. Дизайнери та художники обирають напрямок на виховання та формування екологічного мислення, що звертає увагу українського суспільства на екологічну та етнічну свідомість [2, 7].

Фактично вироби з екологічних матеріалів стають трендом в розвитку мистецтва та дизайну. Природну сировину майстри у своїх творах презентують як стильні, сучасні та етнічні форми. Все популярнішими стають плетені кошики та дрібна декоративна пластика (сумки, прикраси) і навіть дитячі колиски та іграшки.

Варто зауважити, що вироби з лозового прута цікавлять людей не лише для особистісного вжитку, а й для декору інтер'єру та екстер'єру. Традиційні і абстрактні форми додають натуральності, затишку і відчуття єднання з природою у навколишньому просторі. Дизайнери при створенні нових об'єктів звертають увагу на національні мотиви, тим самим наближаючись до етнотематики [52].

Юрій Легенький казав: «Етнодизайн – це нова парадигма бачення складного комплексу народної, ремісничої та професійної культури. Розвиток дизайну з етнічними елементами свідчить про новий період у культурному розвитку українців, який неминуче має пробитися крізь товщу універсалізму. Дизайн формує людину і впливає на неї, на її психіку та поведінку. Розробка і впровадження нового етностилю повинні спонукати

до відродження елементів традицій, до бажання ідентифікації з українським народом» [32, с. 217].

Найбільшої популярності в сучасному декорі екстер'єру набувають плетені комплекти для відпочинку, а саме стіл та стільці, також підвісний кокон, виконаний на металевому каркасі, плетені кашпо для квітів, оформлення парканів і альтанок, скульптури й інсталяції що оригінально виглядають в саду й створюють чудові місця для відпочинку, поєднуючись з концептуальним мистецтвом.

Варто звернути увагу на те, що матеріал обраний для таких об'єктів є традиційним та широко поширеним на території України, що в свою чергу, сприяє відродженню національної культури. Все частіше митці залишають матеріали без обробки, в їх першочерговому вигляді, підкреслюючи природний колір та красу плетива [12]. Можна дійти висновку, що вироби, які відповідають вимогам сучасного та майбутнього розвитку створюють процес якісного відродження національної свідомості [30, с. 131].

Цікавим нюансом, що стає трендовим напрямком, є плетіння з природних матеріалів, яке знайшло застосування в фешн-індустрії, поєднуючи в собі естетику ручної дріб'язкової роботи та функціональність. Завдяки унікальному вигляду в світ моди інтегруються такі предмети як сумки та клатчі, капелюхи, прикраси (браслети, сережки, кільце та кулони). Дизайнери все частіше додають деталі плетені з лози та інших матеріалів до створення корсетів, жилетів та суконь, що підкреслює унікальність виробу і розбавляє образ створюючи контраст фактур [39]. Провідні дизайнери, такі як Dior, Chanel часто додають плетені аксесуари у свої літні колекції, що стають відповіддю на виклики швидкої моди, акцентуючи увагу на ручній роботі та екологічних матеріалах.

Лозоплетіння продовжує знаходити нові шляхи інтеграції в сучасному світі, включно з фешн-індустрією, що є втіленням гармонії між модою та природою не лише в повсякденних, а й у високих стилях моди.

Останнім часом задля поширення традиційних видів мистецтва майстрів заохочують брати участь в різноманітних арт-пленерах та створювати масштабні еко-інсталяції, фото зони, що привертають увагу населення до давніх видів декоративної творчості [43]. Місцеві осередки майстрів організують виставки та ярмарки, наглядно презентуючи не лише творчість, а й власний бренд та стиль митців. Одним з перших заходів високого рівня на території нашої держави став Всеукраїнський симпозіум з лозоплетіння, що проводився в місті Чернігові у 2007 році. Головною метою заходу була активізація та поширення творчості майстрів, формування нових осередків, збереження творчих галузей і залучення молодого покоління до традиційних видів мистецтва [41].

Однак поширенню плетіння сприяють не лише місцеві, а й всеукраїнські заходи, найбільш поширеними є виставки та ярмарки у Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара», що знаходиться в місті Києві, де регулярно проводять експозиції, присвячені традиційним ремеслам. Не менш відомим є Сорочинський ярмарок [19], який щороку проводиться в селі Великі Сорочинці, Полтавської області – це найвідоміший ярмарок, що об'єднує народні традиції і презентує українську культуру, ремесла, музику та гастрономію.

Варто окремо виділити міжнародні конкурси, в яких професіонали плетіння приймають участь, надихаючись, набуваючи нового досвіду, презентуючи та прославляючи мистецтво України для світу. Одним з таких заходів є унікальний фестиваль плетіння, що проводиться раз в чотири роки - Światowy Festiwal Wikliny i Plecionkarstwa (Польща) [65]. Подібні заходи спонукають не лише до навчання, а й дають можливість дізнатися про культуру будь-якого куточку планети. Це чудова можливість для генерації нових ідей, натхненних виробами майстрів всього світу, впроваджуючи нові форми та конструкції, що відповідають потребам споживачів, не зраджуючи власної ідентичності. Цікавим фактом, що дозволяє зберігати й поширювати вироби майстрів-учасників є те, що після

фестивалю формується каталог з конкурсними роботами, де також презентують виставки кожної країни учасника з описом, задля кращого розуміння традицій усіх країн [64].

Іноді для підсилення виразності плетива використовують барвники, лаки та олію [21, с. 39]. За рахунок розвитку лакофарбових матеріалів та хімічних складників для обробки дерева, лозові вироби здобувають триваліший термін служіння своїм власникам, окремо варто виділити певні аспекти, а саме: захист від погодних умов, лак і фарба створюють додатковий бар'єр, що зменшує проникнення вологи, запобігає деформації виробів і збільшує термін їх використання. В той же час, виробляють і нові засоби, що діють з UV-захистом та містять антисептичні добавки, які захищають лозу від розвитку грибкових організмів, в умовах підвищеної вологості. Лак і фарба також дозволяють експериментувати із зовнішнім виглядом роботи, створюючи як тонкий шар для укріплення, так і кольорові акценти, що додають виробам унікальності та сучасності. Крім того звичайний лак має різні варіації, від матового до глянцевого, що також по різному може підкреслювати роботу й впливати на її зовнішній вигляд [10, 56].

Лакофарбові матеріали, котрі використовують для задоволення бажаного естетичного ефекту і вимог експлуатації мають суттєвий вплив на довговічність плетених виробів. Проте матеріали для захисту деревини від зовнішніх чинників не впливають на якість кінцевої роботи, якщо технологічні процеси підготовки прутів були порушені, або неправильно підготовлені [25, 44]. Тому чималий внесок в збереження і експлуатацію виробу вносить матеріалознавство. Від врахування багатьох встановлених правил та вимог залежить кінцева якість плетених виробів. Однак вітчизняні майстри надають перевагу використовувати матеріали природних кольорів, поєднуючи окорені та неокорені прутья, що чудово підкреслюють фактуру та техніку плетіння.

Варто підсумувати, що останнім часом інтерес до видів народного мистецтва зростає в усьому світі, а українські майстри демонструють високий рівень на міжнародних виставках та симпозіумах презентуючи етнічні особливості та розвиваючи свою творчість.

1.2. Мистецтво лозоплетіння – як один з конкурентоспроможних напрямків народного промислу.

Лозоплетіння в ХХІ столітті характеризується не лише виготовленням корисних предметів побуту, а й потужним поєднанням з декором інтер'єру задля вираження культури і екологічної свідомості. Плетіння на сучасному ринку арт-товарів має великий потенціал, завдяки своїм естетичним та екологічним якостям воно успішно конкурує на ринку ручної роботи. Традиційне ремесло адаптують до сучасних стандартів та інтегрують в нові стилі, зокрема експерименти з формою додають особливості виробам. Національна культура виступає потужним фактором розвитку людини, сприяючи її соціалізації та етнокультурної ідентифікації, привертаючи увагу до естетики натуральних матеріалів та прагнення сталого розквіту. З розвитком нових технологій потребує оновлення сприйняття, осмислення та введення культурних надбань, як пошуку українського стилю [18, 27].

Сучасний світ вимагає інноваційних рішень. Унікальність матеріалу полягає в його доступності й різноманітності можливих варіацій використання. Проте лозоплетіння стало набувати популярності не так давно. З початком повномасштабного вторгнення в особливості піднялося питання екології, адже війна приносить багато лиха не лише людям, а й нашим територіям, зважаючи на різні чинники екологічних аспектів. Еко вироби виготовляються з матеріалів, які легко заготовити навіть в складних умовах, що зумовлює самозабезпечення на мінімальному рівні [59]. В той же час ручна праця стає певним терапевтичним сеансом для цивільних та ветеранів, що допомагає відновити емоційний стан та відволіктися від

буденних справ, де стрес і напружений ритм життя стали звичними умовами. Окрім того плетіння позитивно впливає на дрібну моторику рук та координацію рухів, є корисним для людей що проходять реабілітацію після травм, допомагає відновити фізичні навички. Водночас ритмічність плетіння має медитативний ефект, що допомагає зменшити рівень стресу. Дане ремесло дає можливість сучасній людині сповільнити свій темп життя та знайти гармонію в створенні декоративних речей і зв'язку з минулими поколіннями.

Лоза – це один з найбільш екологічних матеріалів, що швидко росте та відновлюється. І зважаючи на такі фактори плетені вироби стали символом єднання між людьми і довкіллям, турботою про природу.

Таким чином люди стали більше користуватися виробами з природних матеріалів, а дизайнери стали залучати майстрів у свої проекти. Зважаючи на певні критерії, лозоплетіння розкривається в новому сучасному вигляді. До прикладу, ті ж меблі створюються в модерністських або й мінімалістичних формах, а поєднання з металевими каркасами додає виробу міцності та унікальності конструкції. Синтез з іншими матеріалами надає вишуканості та актуальності в інших стилях, а також розширює можливості та загальний вигляд виробів.

Варто звернути увагу, що все частіше вироби з природних матеріалів стали використовувати в дизайні інтер'єру, як під ключ, так і для установ. Максимального поширення набуває декор закладів харчування, залежно від концепції створюють перестінки, меблі, абажури, таці, підноси, підставки під гаряче, панно, адаптуючи фігуру виробу під загальний вигляд приміщення. Паралельно, для досягнення бажаного результату майстри експериментують з формами та комбінують кілька видів мистецтва, наприклад, такі як плетіння з різних природних матеріалів, писанкарство, розпис по склі, витинанка, різьба по дереву. Зважаючи, що всі названі види мистецтва є також традиційними для нашої країни, в синтезі з лозоплетінням кожен витвір набуває унікальності та автентичності,

відповідної до вимог сучасного оформлення. В той же час ремесло акцентує увагу на національних особливостях та підкреслює відновлення традиційних речей у побуті, стаючи не лише мистецтвом, а й проявом нашої культурної ідентичності. Це не лише декоративне рішення, а заклик, до єднання з природою та спокоєм.

Однією з розвинених агенцій в Україні є дизайн-студія «Венко», яка поєднує традиційні етнічні мотиви з міжнародними оформленнями, виражаючи концептуалізм через чітке розуміння завдання, загальної ідеї та побажань замовника. Працюючи з природним матеріалом розвивають та насичують інтер'єр акцентними елементами, що привертають до себе увагу і зачаровують поєднаннями та доречною масштабністю. Дизайнери студії «Венко» під час роботи звертають увагу на фактури, якими насичена природа, що намагаються передати у своїх проєктах. Зважаючи на ці чинники, формується універсальний продукт, який сприяє поширенню нашої культури не лише на національному рівні, а й у світі. Особливістю даної студії є виготовлення елементів декору з дерева, ключовим акцентом яких є різноманітні текстури [13], (Дод. А, Рис. 1.1, Рис. 1.2).

Також звертають увагу на плетені вироби при оформленні приватного простору, від замських будинків до сучасних квартир. Таким чином для декору власного житла обирають дрібні меблі та предмети, що створюють акценти, відносно загальної колористики приміщення.

Зазвичай в декор інтер'єру за бажанням замовників додають журнальні столики, полицки, органайзери для зберігання білизни та інших речей, предмети кухонного вжитку, панно та дрібні настінні прикраси, ширми, абажури, рами для дзеркал, вікон, повністю плетені частини стіни або барної стійки тощо [11]. Лозоплетіння несе в собі низку переваг в оформленні дизайнерського простору, створюючи відчуття комфорту та тепла, завдяки вохристим забарвленням окореного прута, який з часом набуває більшої насиченості під впливом зовнішніх чинників.

Мінімальним та універсальним проявом доповнення декору можуть бути прутья кучерявої верби у вазі, що нададуть інтер'єру особливості й органічності, перетворюючи природний матеріал на абстрактну композицію. Її скручена, дивна структура привертає увагу та додає природної краси простору, поєднуючись із дизайнерськими рішеннями. Унікальні та неповторні вигини можуть бути основними акцентами в декорі простору, що є не лише естетично привабливим, а й функціональним елементом. Це матеріал, який без попередньої обробки дозволяє втілювати найсміливіші творчі ідеї. Останнім часом активно використовується в трендах біофільного дизайну, що акцентує увагу на інтеграцію природи в архітектурних об'єктах.

Сучасні вироби з лози це не лише кошики та меблі, але й модерністичні мистецькі рішення. Не менш важливими в дизайні простору є об'ємні композиції, що часто стають не лише декоративними об'єктами. Останнім часом, зважаючи на виклики сучасності, майстри відмовляються від класичних усталених правил плетіння й формування виробів і прагнуть розвивати свою творчість в більш абстрактних, асиметричних формах. Нові технології дозволяють оптимізувати процеси заготівлі та підготовки матеріалу з використанням станків, а з допомогою 3D-дизайну можна планувати та розробляти міні моделі складних конструкцій та завчасно виявляти слабкі місця, що потребують покращення. Це розширює можливості ремесла та підвищує його популярність серед сучасних споживачів.

Популярними наразі є набори світильників різних розмірів, які ставляться на підлогу й створюють трепетне мерехтіння та гру світла крізь плетиво, або абажури в асиметричній мега формі, що підвішуються і створюють м'яке, розсіяне світло, додаючи інтер'єру романтичності.

Не менш важливим естетичним нюансом є контраст фактур, а саме використання товстих та тонких прутів, що додають творам мистецтва особливого шарму, візуальної й тактильної привабливості за рахунок

чергування плетива в певних техніках та прийомах плетіння. Рельєфи та взори створюють цікаві ефекти, що є доповненням в оформленні приміщення, а також надає можливість використовувати плетіння в різних стилях та напрямках дизайну [33]. Фактура в лозоплетінні є тією особливістю, що не притаманна іншим видам народного мистецтва, вона не лише робить кожен виріб функціональним, а й додає глибини й виразності, передаючи плетені вироби в інтер'єрі як унікальний об'єкт.

На сьогоднішній час мистецтво плетіння стає одним з конкурентних напрямків народного промислу, а різноманітні вироби мають успішну реалізацію на внутрішньому та зовнішньому арт-ринку і є перспективним видом творчості.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ТА ЕТАПИ РОБОТИ НАД ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВОЮ КОМПОЗИЦІЄЮ «КРІЗЬ ПЛИН ЧАСУ»

2.1. Формування творчого задуму, пошук композиційного та конструктивного вирішення виконання кваліфікаційної роботи.

Лозоплетіння – один з найдавніших видів народного мистецтва, що виникло ще в добу неоліту, останнім часом набуває все більшого розквіту [28]. Велика кількість майстрів всього світу зберігають класичні методи плетіння, пронесені крізь віки, та примножують надбання свого народу, притримуючись передачі методів та форм плетіння свого регіону, паралельно працюючи над новими формами та експериментуючи з конструкціями майбутніх робіт, надаючи їм нового звучання і застосування. Створення традиційних елементів – це складний процес, та набагато важче втілювати в реальність власні творчі ідеї. Важливим елементом творчого розвитку та уяви є надивленість. В тому числі перегляд та аналіз робіт інших майстрів. Особливо вражають роботи таких сучасних вітчизняних майстрів, як Галина Дюговська [14], яка поєднує в своїх роботах метал, лозу та текстиль (Дод. Б, Рис. 2.1, Рис. 2.2.). Орисі Щур [40] – яка відроджує та популяризує народне мистецтво плетіння, а своїми творами демонструє усталені методи та техніки плетива в новому форматі об'єктів декору інтер'єру (Дод. В, Рис. 2.3, Рис. 2.4.). Також не змушують залишатися осторонь зі своїми роботами закордонні майстри, а саме: Марі Бутчер [63] – одна з найвідоміших майстрів плетіння у Великій Британії, вона займається як традиційним ремеслом, так і поєднує сучасне арт-плетіння, експериментуючи з простими формами та поєднанням матеріалів (Дод. Д, Рис. 2.5, Рис. 2.6.). Лаура Елен Бекон – Британська художниця, яка створює неймовірні інсталяції різноманітних розмірів та форм використовуючи природний матеріал, чудово підбираючи вигини та фактуру виробів, що підкреслюють простір в ландшафті, інтер'єрі та галереях [62]. Її роботи надзвичайно чудово вписуються в природне

середовище, створюючи форми притаманні певній місцевості. Не зважаючи на оманливу простоту форм її скульптур, при детальному розгляді виявляється складна система вузлів і переплетень, що дозволяє розглядати їх структуру. Майстриня використовує звичайні матеріали та техніки для створення чогось дивного та красивого, й активно презентується на численних фестивалях та виставках (Дод. Е, Рис. 2.7, 2.8.).

Сучасні творчі об'єкти представлені в громадських місцях привертають чималу увагу, й змушують глядача зупинитись та поміркувати, яку суть закладав в роботу автор і які емоції викликає робота в глядача. Адже мистецтво ХХІ століття покликане не лише для задоволення естетичних потреб, а й переосмислення звичного, буденного. Через візуальні види мистецтва художники передають думки та ідеї, які важко виразити словами.

Передумовою формування творчого задуму магістерської роботи був час, адже він невидимий, але формує кожен етап нашого життя, всі спогади, досягнення та мрії. Саме час залишається однією з найбільших загадок, які може розгадати людина на своєму життєвому шляху, оскільки ніколи не можна передбачити, коли настане вдалий момент для дій та вірних рішень. Власне так і сформувалась назва дипломної роботи «Крізь плін часу», що характеризує рух та зміни, які відбуваються у просторі.

Плін часу – це поняття, що передбачає безперервний розвиток подій, через які проходять люди на життєвому шляху. Уявлення про плін часу розкриває великий спектр прихованих проблем, про які нині мало хто задумується. Образ часу розкривається як невидний момент, що не можна зупинити або ж повернути [37]. Ми постійно рухаємось вперед, не маючи можливості повернутися в минуле. Особливо на фоні військового стану тлінність часу змушує цінувати теперішнє життя і повніше проживати всі його моменти.

Разом з тим, час зберігає в пам'яті різні миті нашого минулого, паралельно змінюючи цінності, мислення та переконання. Ці періоди закріплюються в часовому просторі як окремі етапи життя, що символізують тісний зв'язок вічності і моменту, адже людина фактично змушена існувати в швидкоплинності сьогодення [47, с. 4]. Образ роботи «Крізь плін часу» символізує безкінечний рух в якому ми залишаємо свій слід, де кожна миттєвість унікальна та неповторна.

Основою часу вважається послідовність подій і змін, які виникають в просторі. В філософському контексті час розглядається як вимір, який впорядковує події, надаючи їм напрямок – від минулого до майбутнього. Не дарма аргентинський прозаїк та поет Хорхе Луїс Борхес в одному зі своїх оповідань сказав: «Час – це лабіринт, нетрями якого ми блукаємо», що фактично переданий з допомогою спіралі [60].

Побутує велика кількість роздумів та праць про час, який розглядають в наукових, філософських, історичних, релігійних та літературних контекстах, однак саме це коротке слово має велику кількість тлумачень та значень, які є суперечливими. Наприклад норвезький вчений Трюльс Вюллер у своїй праці «Що таке час» передає ідею, що абсолютно все у світі перебуває в часі, де всі події є формою свідомості, і тому вона становить суть існування [60]. Проте однозначного трактування часу не існує, оскільки це фактично реакція нашої свідомості на події, що відбуваються навколо.

Однак не менш важливим джерелом натхнення художників є творчість поетів, рядки написані на папері надихають та створюють в уяві нові форми що допомагають виражати настрій та внутрішній світ.

Однією з важливих праць, що вплинула на задум кваліфікаційної роботи є творчість Ліни Костенко, а саме твір, який увійшов до збірки «Триста поезій» - «Про цінність часу» [26].

*Життя іде і все без коректур.
І час летить, не стишує галопу.
Давно нема маркізи Помпадур,
і ми живем уже після потопу.
Не знаю я, що буде після нас,
в які природа убереться шати.
Єдиний, хто не втомлюється, – час.
А ми живі, нам треба поспішати.
Зробити щось, лишити по собі,
а ми, нічого, – пройдемо, як тіні,
щоб тільки неба очі голубі
цю землю завжди бачили в цвітінні.
Щоб ці ліси не вимерли, як тур,
щоб ці слова не вичахли, як руди.
Життя іде і все без коректур,
і як напишеш, так уже і буде.
Але не бійся прикрого рядка.
Прозрінь не бійся, бо вони як ліки.
Не бійся правди, хоч яка гірка,
не бійся смутків, хоч вони як ріки.
Людині бійся душу ошукать,
бо в цьому схибиш – то уже навіки.*

Зазвичай час у творчості символізує життя, від народження крізь життєвий шлях до смерті. І кожен митець звертає увагу на швидкість буття, наскільки невловимі ті миті існування і як по різному кожен проживає свій відрізок часу.

Проводячи паралелі, не випадково основним каркасом магістерської роботи в матеріалі є коло – найдавніший містичний символ, що означає безкінечність та вічність. При формуванні кола початок збігається з кінцем, що символізує безкінечне, яке свій кінець привело до свого початку [53], і фактично передає вічне, потойбічне життя. Металеві каркасні стійки означають людські долі, кожна з яких схожа, але в той же час набуває власної форми. Всі стійки прикріплені до кола-основи, що презентує

глибокий зв'язок між життям, яке зароджується та кінцем, до якого кожен приходить.

Не даремно шотландський письменник Томас Карлейль сказав: «Життя – це дуже короткий час між двома вічностями». Його фраза пробуджує роздуми про значущість кожного моменту, нагадує про важливість цінувати життя і сприймати його як можливість насолоджуватись емоціями, творити, кохати, шукати сенс і залишити після себе слід, що ти надбав за цей нетривалий відрізок часу. Фактично верхня і нижня частини роботи і є тими двома вічностями, в одній з яких ти народжуєшся і прокладаєш власний шлях, наче місток, а інша – є порталом в щось вічне, потойбічне. Саме життєвий шлях і є тим записником, де зберігаються всі твої досягнення та пам'ять про кожен крок у житті.

При розробці ескізу було виділено основний елемент конусної вигнутої форми, навколо якого обкручується спіраль, що є символом Всесвіту і життя, сходження від простого до складного, а також рух по спіралі в даному випадку означає циклічність буття та світових подій, що формує великий вплив на долю кожної людини [53]. Конусна основа при цьому символізує еволюцію, де людина рухається від вершини до основи, проходячи різні стадії розвитку та життя, фактично уособлюючи певний поділ на часові рамки. Варто зауважити, що конус також трактується як символ зв'язку між земним та небесним, а також передає рух життя, яке проходить від матеріальних надбань до духовного зростання.

Також продумано асиметричну композицію, що додає роботі унікальності та динамічності, тоді як відстані між елементами каркасу передають відчуття масштабу і дотримання пропорцій. При створенні ескізу було взято до уваги матеріали, які можуть використовуватись в роботі, співвідношення кожного вигину основної частини, стійкість конструкції, цілісність композиції та можливість використання її в просторі (Дод. Ж, Рис. 2.9.).

Кваліфікаційна робота є об'ємно-просторовою композицією, з використанням лозових прутів різного калібру, тим самим уособлюючи ріст не лише прута від найменшої бруньки, до товстої гілки, а й проводячи паралелі, від народження людини до її старості.

І цей ріст лози є символічним, адже так як росте прут, так ростемо і ми, проходимо по вказаному маршруту не зважаючи на різні перешкоди, які в будь-якому випадку додають міцності умінням і сил рухатись далі.

Тонкі прутки вказують на дитинство, коли людина формується, вбирає в себе знання та набуває досвіду. Поступово прутки набирають міцності й стають товстішими, передаючи розширення світогляду, покращення вмінь та навичок. Фактично наше життя це конструкція, яка була завчасно придумана і підібрана для кожного власної форми, а прутки використані для плетива – це життя людей, які самостійно прокладають та проживають весь шлях, що був сформований для них заздалегідь, проте обираючи власний напрямок, з можливістю змінити свою долю.

Вагомі етапи життя формують окремі пояси, які структурують композицію і набувають змісту, передаючи певний відрізок часу, що був присвячений визначним подіям, радощам та труднощам.

Ажурні вставки додають глибини композиції, й доповнюють зміст твору, це моменти, які символізують життєві труднощі, котрі мають свій напрямок, але в той же час зміцнюють основу конструкції, паралельно роблячи людину сильнішою.

При створенні художнього задуму до кваліфікаційної роботи «Крізь плін часу» в техніці лозоплетіння було взято давні символи та глибокі образи, що передають безперервний рух і зміну подій, які захоплюють невловимістю моменту, залишаючи нас з відчуттям, де ми постійно рухаємось вперед, не маючи можливості повернутися в минуле.

Робота над виконанням кваліфікаційного завдання почалась з вибору теми об'ємно-просторової композиції та погодження її з дипломним керівником. Наступним етапом було створення начерків. З кількох ескізів

було обрано найвдаліший, з хорошим композиційним рішенням та ідеєю. Наступним кроком після затвердження ескізу було визначення розмірів майбутньої роботи, а саме 50 см діаметр нижньої основної частини та 160 см в висоту. Промальовано картон в повний розмір роботи задля кращого розуміння формування структури каркасу.

Оскільки робота є об'ємно-просторовою, був підготовлений макет, що передає форму та методи плетіння, і є допоміжним етапом в формуванні стійкої конструкції, не зважаючи на її асиметрію (Дод. 3, Рис. 2.10.).

Для виконання складної форми варто було дотримуватись певної логічної послідовності технологічних процесів, а саме починаючи з виготовлення міцного, стійкого кола, яке є основою всієї дипломної роботи. Після чого вирізались металеві каркасні дроти певної довжини, що додадуть міцності загальній конструкції кваліфікаційної роботи. Наступним важливим етапом роботи було промальовування шаблону, що поділяє коло-основу на рівні частини, після чого відбувалось кріплення дротів до основи, просвердлювання та зварювання усіх частин (Рис. 2.11.).

По закінченню всіх підготовчих етапів почався процес вигинання каркасу відносно макета і начерків, щоб конструкція набула потрібної форми та стійкості, не зважаючи на асиметричну композицію (Рис. 2.12.). Для полегшення формування правильного каркасу кожна стійка прикріплювалась стяжкою до кола відповідного діаметру.

Також всі металеві пруті пройшли обробку та знежирення, заради міцнішого зчеплення з фарбою, щоб металева конструкція не була яскраво виражена на фоні плетива (Рис. 2.13).

Після висихання фарби почався етап плетіння, що передбачав заготівлю матеріалу, та правильну його підготовку. Наприклад для обкручування каркасного кола прут розщеплювався за допомогою колунка і серцевина стесувалась на станку до потрібної товщини. Основна маса лози була заготовлена в зимовий період, проварена та висушена. Першим

етапом роботи було обкручування кола основи лозовою стрічкою (Рис. 2.14.)

Після закінчення підготовчих процесів почалась робота з матеріалом. За основу було взяте пошарове плетіння, що чергувалось з закріплюючими шнурочками в три та чотири пруті, а також ажурним плетивом, що підкреслює напрямок руху та випробування (Рис. 2.15.).

В роботі застосовані також метод пошарового плетіння в два пруті, що візуально додає легкості та просторовості (Рис. 2.16.).

Обплівши нижню частину, я приступила до роботи із ажурними вставками, поступово чергуючи їх. Однак для кращого візуального ефекту каркасних дротів їх було потовщено, з допомогою підставлення лозових прутів відповідної товщини, що фіксувались по всій висоті роботи.

Задля кращої передачі форми з допомогою матеріалу був використаний метод нарощування плетива, що дозволяє пропорційно до вигинів каркасу зробити основні ділянки (Рис. 2.17.). Цікавим фактом є виражена орнаментальність плетива. Кількість стійок незмінна, проте методи плетіння передають різну фактуру та взори.

Після закінчення плетіння для підкреслення ажурного плетива, стійки що були підставлені для потовщення каркасу обкручувались ротанговою стрічкою.

Після завершення центральної частини почалась робота із спіраллю. Першочерговим етапом є її вигин відносно форми та задуму, і кріплення з допомогою зварювання до загальної конструкції роботи (Рисунок 2.18.).

Задля збереження відстані між каркасами використовувались додаткові кріплення, після чого пропліталась вся вільна частина з допомогою ажурного плетіння та фіксації його ротанговою стрічкою.

Завершальним етапом виконання роботи було зачищення від засічок та залишків прутів, а також фарбування об'ємно-просторової композиції напів-матовим лаком на водній основі, що є нешкідливим для навколишнього середовища та оточуючих (Рис. 2.19.).

В своїй кваліфікаційній роботі я мала на меті показати практичність та вишуканість такого на перший погляд важкого матеріалу, як лоза. Притримуючись природних особливостей та забарвлення матеріалу хотілося передати глибокий сенс та глибину часу. Працюючи над створенням роботи було бажання подати традиційний матеріал та техніки в новому звучанні та баченні.

2.2 Матеріали та техніко-технологічна частина виконання кваліфікаційної роботи в техніці лозоплетіння.

Для початку роботи в техніці лозоплетіння дуже важливим є ознайомлення та виконання правил техніки безпеки, а також підбір якісних інструментів.

Для даної роботи стали в нагоді такі знаряддя:

- Секатор – що використовується для заготівлі прутів, обрізання кінців та інших видів обрізки прута;
- Садовий ніж з тонким лезом – ніж потрібен для розколювання прута і застругування кінців;
- Шило із твердої сталі різного діаметру – кінці заокруглені, що дає можливість шилу проходити між прутами не пошкоджуючи їх. З допомогою шила розсувають стійки, підставляють додаткові прутки;
- Кусачки – використовують для обрізання кінців в важкодоступних місцях;
- Плоскогубці – застосовуються для приплющення прута в місцях перегинань, що запобігає його зламу;
- Шаблон – використовують для розмітки симетричної, правильної форми виробу;

- Колунок – виготовлений з твердих порід дерева чи металу, призначений для розколювання прутів на три чи чотири частини;
- Шоф (інструмент для вистругування серцевини прута) – використовується для виготовлення шинки (лозової стрічки) з розщепленого прута;
- Прищепки – для позначення та фіксування певних частин плетива;
- Канцелярські резинки – використовуються для закріплення прута по всій довжині задля висихання у правильній формі;

Лоза – це один з самих швидко відновлюваних матеріалів. Найкращим варіантом для плетіння є однорічний лозовий прут, подекуди висота якого може досягати трьох метрів. Такі прутки рівномірно гладкі по всій довжині, без сучків та роздвоєнь. Найважливішим показником якості прутів є їх гнучкість. Проте не менш важливим є підбір відповідних сортів лози, оскільки в світі їх налічується понад 300 видів, однак не всі за характеристиками підходять для плетіння виробів [24]. Найбільше майстри виділяють для роботи такі види:

- Верба лозова (*Salix viminalis*) – найпоширеніший вид для плетіння, вирізняється довгими та тонкими гілками;
- Верба пурпурова (*Salix purpurea*) – популярна за природній колір тонких гілок з червонуватим відтінком;
- Верба козяча (*Salix caprea*) – використовується рідше, проте підходить для виготовлення великих виробів;
- Верба ламка (*Salix fragilis*) – міцна та довговічна, проте менш еластична, частіше використовується для виготовлення каркасних деталей.

Заготівля була зроблена в осінньо-зимовий час, коли зупиняється сокорух і опадає листя, тоді деревина досягає потрібної рівномірної

зрілості. Зрізані прутки одразу сортувались по висоті і товщині, що в майбутньому пришвидшує роботу по підборі потрібної товщини сировини та підготовки її до плетіння [5, 16]. Зібраний матеріал зв'язується в пучки для подальшої обробки та зберігання.

Однак не менш важливим процесом крім заготівлі прутків є їх підготовка до плетіння, що займає не мало часу, а саме:

- сортування прутків за різними характеристиками (якість, довжина, товщина комлевої частини);
- проварювання, це нескладний але трудомісткий процес, що потребує термічної обробки. Для цього прутки занурюють в гарячу воду і варять або пропарюють протягом 1-3 годин на маленькому вогні.
- Окорення – прутки очищають від шкіри доки він ще не охолов. Прутки зимової заготівлі після зняття кори мають теплий кремовий відтінок.
- сушіння – це не менш важливий процес, оскільки неякісно висушені прутки можуть вкритися пліснявою, що означає вже зіпсований матеріал.
- зберігання матеріалу також є важливим етапом як і сушіння, при виготовленні будь-яких речей важлива якість матеріалу, якщо прутки постійно знаходяться в підвищеній вологості, матеріал втрачатиме свої якості та зовнішній вигляд;
- зволоження – для початку роботи з лозовою стрічкою та прутками їх потрібно розмочити. Є два способи, які підходять різним видам лози, а саме, замочування в холодній воді на кілька годин (1-3 години) або залити кип'ятком, при такому варіанті прутки стають гнучкими протягом 15-20 хвилин;

- розколювання робиться шляхом ділення комлевої частини на три чи чотири частини, наступним етапом протягується колунок, який рівномірно розділяє прут по всій довжині;
- виготовлення лозової стрічки – розколені пруты протягуються під ножем станка (шоф), при протягуванні зчищається серцевина і в результаті виходить тонка стрічка;

Неокорений прут зазвичай використовується в виробах ужиткового характеру, таких як кошики, тарілки, козуби, однак також його застосовують як декоративний елемент в невеликих кількостях поєднуючи з плетивом окорених прутів [57, 17].

Найбільш поширеним способом очищення лози є саме проварювання, однак в літній період, коли сокорух найбільш активний, кора очищується без додаткових зусиль. З допомогою щемилок кора легко знімається і не потребує додаткової термічної обробки. Очищені пруты мають гарне яскраво-біле забарвлення. Однак такий варіант заготівлі мало кому підходить, оскільки пруты ще не визріли по всій довжині і є доволі крихкими, за рахунок великого насичення вологою. В той же час, обрізання дерев та кущів в період активного сокоруху наносить рослинам велику шкоду. Найкращим матеріалом для роботи є однозначно прут заготовлений в осінньо-зимовий період. Залежно від умов пруты варять в великих каструлях або прямих ємкостях на малому вогні, протягом 1-3 годин, доки кора не стане легко відділятися від деревини.

Залежно від сорту лоза набуває різного забарвлення, не лише з корою (зелена, оранжева, червона, коричнева), а й очищені пруты також. Зазвичай такі пруты мають ніжно кремовий колір, однак при варінні виділяється велика кількість дубильних речовин, що при довгій термічній обробці також можуть вплинути на насиченість очищеного матеріалу. Під дією сонячного світла вироби інколи змінюють забарвлення набуваючи золотисто-вохристого кольору.

Для початку роботи підбиралися традиційні види плетива, які гармонійно виглядали б відносно загальної конструкції і форми виробу, а також відповідної товщини пруту. В даному випадку використовувалось кілька видів плетива, а саме пошарове плетиво в один прут, пошарове плетиво в два прута, яке виконується через одну стійку, шнурочок в два, три, чотири прута, а також ажурний метод плетіння. Прут плетива почергово заводиться за стійку відповідно до техніки. Коли товщина матеріалу на певній ділянці довжини зменшується, кінці залишаються з внутрішньої сторони і підрізаються задля продовження гладкої площини. Після чого підставляються нові пруту і плетіння продовжується.

Не таким важливим, але додатковим елементом який потребує чимало часу є лозова стрічка. Для її виготовлення підбираються товсті, попередньо розмочені пруту, де комлева частина не менша 10-20 мм, відповідно довжина яких перевищує 1000 мм.

Зважаючи на всі аспекти підготовки матеріалу та технік, лозоплетіння вимагає багато часу на виконання всіх заготівельних етапів, необхідних матеріалів та інструментів, що важливі для створення якісного виробу.

Економічне обґрунтування:

Металевий каркас – 6 кг – 1200 грн

Каркас лозовий – 32 шт. – 96 грн

Стяжка пластикова – 100 шт. – 70 грн

Прути плетива – 304 шт. – 975 грн

Прути ажурного плетива – 115 шт. – 345 грн

Закріплюючі прутки – 249 шт. – 774 грн

Лозова стрічка – 32 шт. – 128 грн

Ротанг – 50 гр – 200 грн

Фарба аерозольна – 4 шт. – 544 грн

Лак акриловий напівглянцевий – 0.5 л – 75 грн

Загальна сума собівартості роботи складає: 4407 грн

ВИСНОВКИ

Лозоплетіння як один з найдавніших видів мистецтва набуває розквіту не лише в традиційних формах, а й в напрямках, які розкривають всі можливості природного матеріалу, а саме: дрібна декоративна пластика, елементи декору інтер'єру та екстер'єру, фронтальні композиції, арт-об'єкти. Всі ці речі сприяють напрямку на екологічність та допомагають формуванню естетичних поглядів у споживача.

При виконанні кваліфікаційної роботи «Крізь плин часу» було досліджено техніки та прийоми плетіння, розвиток яких пройшов крізь покоління, а також місце лозоплетіння на сучасному мистецькому просторі.

Зауважено, що під впливом сучасних технологій та дизайну лозоплетіння не лише адаптується до вимог арт-простору, а й отримує нове життя в якості сучасних декоративних елементів. Це дозволяє створювати роботи, що відповідають встановленим вимогам, в той же час презентуючи етно мотиви в новому звучанні.

Аналіз літературних і електронних джерел показав, що творчість вітчизняних та закордонних сучасних майстрів лозоплетіння є доволі актуальною на сучасному арт-ринку.

У другому розділі описано здійснення етапів роботи над кваліфікаційною роботою. Затверджена тема дипломної роботи, що презентує традиційне мистецтво України в форматі віддаленому від давно встановлених правил. Зважаючи на особливості матеріалу, які найбільш відповідали задуму і розкритті тематики роботи, сформоване вдале композиційне та конструктивне рішення. Виконано роботу в техніці лозоплетіння, дотримуючись усіх вимог та правил з техніки безпеки, професійних прийомів і особливостей матеріалу. Написано теоретичну частину кваліфікаційної роботи.

Шляхом поставлених завдань було досягнуто мети кваліфікаційної роботи, а саме виконано об'ємно-просторову композицію «Крізь плин

часу» через художньо-технічні засоби та сучасні тенденції в техніці лозоплетіння.

Філософське обґрунтування обраної теми кваліфікаційної роботи «Крізь плін часу» полягає у символізмі використаних матеріалів. Життя символізує той місток часу, від нашого народження до смерті, формуючи своїм ростом плін часу, який запам'ятовує всі етапи, та передає їх у нових формах. Головний матеріал даної роботи – це лоза, що уособлює цикл росту та відновлення, переплетення подій та завчасно заготовлених випробувань. Додатковим матеріалом, що формує каркас роботи є метал, він наче підштовхує нас до руху, та знає наперед, який шлях доведеться пройти кожній особистості.

Зважаючи на важкий час, коли наша країна бореться за свою самобутність та незалежність варто звертати увагу на збереження та поширення культури та традиційних видів творчості, презентуючи народні ремесла, як живі та динамічні види художньої діяльності. В кваліфікаційній магістерській роботі «Крізь плін часу» на основі символіки основних форм та традиційного стародавнього виду мистецтва, ми хотіли презентувати усталені техніки та прийоми на сучасний погляд, адаптувавши ремесло до вимог сьогодення.

Виконана кваліфікаційна робота не охоплює всієї можливої інформації про лозоплетіння, тому вважаємо перспективним подальше більш детальне дослідження даного напрямку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейчин Б. Народні промисли Волині. Жовтень, №2. С. 116-119.
2. Антонович Є. Етноренесанси в культурі ХХ ст. та їхні етнодизайнерські виміри. Етнодизайн: європейський вектор розвитку і національний контекст: збірн. наук. праць / упорядн. і відп. ред. Є.Антонович. Полтава: ПНПУ, 2015. Кн.1. С. 7–11.
3. Антонович.В.*Вікіпедія*. URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/Антонович_Володимир_Боніфатійович.
4. Афанасьєв О. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Афанасьєв-Чужбинський_Олександр_Степанович.
5. Бойчук Б. Плетені вироби з лози, рогози та соломи. Нар. декор. мистецтво Покуття. Л., 2000. С. 110.
6. Бойчун Л. Лозових справ майстриня-чортків'янка Лариса Бойчун: «Люблю експериментувати». Чортків City. URL: <https://chortkiv.city/articles/279194/lozovih-sprav-majstrinya-chortkivyanka-larisa-bojchun-lyublyu-eksperimentuvati>
7. Бондаренко В., Кривуц С. Питання екології в системі міського середовища. Сталий розвиток – стан та перспективи: Матеріали Міжнародного наукового симпозіуму SDEV'2018 (28 лютого-3 березня 2018 року, Львів, Славське, Україна). Львів, 2018. С. 72-73.
8. Вовк Ф. *Вікіпедія*. URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/Вовк_Федір_Кіндратович.
9. Вронська Р. І. *Енциклопедія Сучасної України*. URL:<https://esu.com.ua/article-29974>.
10. Глушак Д. Посібник з художньої обробки деревини. 2012. С. 238. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Hlushak_DD/Posibnyk_z_khudozhnoi_obrobky_derevyny.pdf.
11. Глушак Д. Посібник з лозоплетіння., 2021. С. 234. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Hlushak_DD/Posibnyk_z_lozopletinnia.pdf?PHPSESSID=t1n56mc7089cqmci701pnmnm5

12. Декоративне мистецтво України крізь віки. Київ: Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського, 2019. С. 876.
13. Дизайн-студія «Венко» . URL: <https://www.venko.ua/projects/>.
14. Дюговська Г. В., Семесюк М. В. Енциклопедія Сучасної України / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2008. URL: <https://esu.com.ua/article-19693>
15. Екологія мистецтва: дискурс ракурсів. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (09-11 вересня 2020 р.), ХНТУ / за ред. Чепелюк О.В. Херсон: ХНТУ, 2020. С. 154.
16. Запаско Я. П., Голод І. В., Білик В. І. та ін. Декоративно-ужиткове мистецтво : в 2 т. Львів : Афіша, 2000. Т. 1. С. 364.
17. Захарчук-Чугай Р. Народне декоративне мистецтво Яворівщини. С. 152. URL: https://www.etnolog.org.ua/pdf/e-biblioteka/mystectv/dekor/chugai_r_v_narodne_dekorativne_mistectvo_yavorivshini.pdf
18. Захарчук-Чугай Р. В., Антонович Є. А. Українське народне декоративне мистецтво. Київ : Знання, 2012. С. 344.
19. Злобін Ю. В. Сорочинський ярмарок як явище української традиційної культури : дис. канд. культурології. Київ, 2011. С. 20.
20. Зузяк, Т. П. Виникнення і розвиток художнього плетіння в Україні. Наукові записки [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]. Серія: Історія 5, 2003. С. 171-175.
21. Зузяк Т. П. Історія та теорія художнього плетіння з рослинних матеріалів в Україні (XIX–XX ст.): монографія. Вінниця, Нілан-ЛТД, 2020. С. 170.

- 22.Зузяк Т.П. Художнє плетіння з рослинних матеріалів в Україні ХІХ-ХХ століття (Історія, типологія, художні особливості): дис... канд. Мистецтвознавства: 17.00.06 / Львівська академія мистецтв. Л., 2004.
- 23.Історія декоративного мистецтва України : У 5 т. Т. 5 [голов. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. К., 2016. С. 546.
- 24.Іщук Л.П. Колекція представників родини Salicaceae Mirbel на біостанціонарі Білоцерківського НАУ. (2013) URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/2408/1/kolekciya_rodyny.pdf
- 25.Козак Р. О. Технологія деревинної маси / Р. О. Козак, П. А. Козакєвіч., 2004. С. 348.
- 26.Костенко Л. Триста поезій. Київ, 2024. С. 416. ISBN : 9786175850350
- 27.Косюк О. М. Масова комунікація в контексті ужиткових мистецтв. Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти : збірник наукових праць (за матеріалами ХХ Міжнародної науково-практичної конференції 30-31 травня 2020 року) / за заг. ред. М. А. Журби. Монреаль : СРМ «ASF», 2020. С. 110-114.
- 28.Котельников О. Трохи історії лозоплетіння URL: <https://rukodelkino.com/uk/lozopletinnya/trohi-istoriji-lozopletinnia.html>.
- 29.Крвавич Д.П. Українське мистецтво: Навчальний посібник. У 3-х ч. - Львів: Світ. С. 256.
- 30.Кремень В., Римаренко Ю. Енциклопедія етнокультурознавства. Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. 2-ге вид. Київ, 2005. Ч.1. Кн.1. С. 43–44.
- 31.Кучер.Г. Ф. *Вікіпедія*.URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Кучер_Галина_Федорівна.

- 32.Легенький Ю. Дизайн: культурологія та естетика. Київ: КДУТД, 2000. С. 272.
- 33.Лозоплетіння Галини Кучер. Автор-упорядник М.Селівачов. К.: Редакція вісника «АНТ», 2001. С. 8.
- 34.Литвинчук Н. В. Україна, держава: ремесла та промисли. Енциклопедія історії України: Україна – Українці. Н. В. Литвинчук. Київ. 2018. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=BOOK&P21DBN=EIU>.
- 35.Лугова З. *Рукотвори*. URL: <https://rukotvory.com.ua/maistry/zinajida-luhova/>.
- 36.Масленикова Ю. *Рукотвори*. URL: <https://rukotvory.com.ua/maistry/julija-maslenykova/>.
- 37.Медведєва, О. « Скільки це вічно? – іноді лише одна секунда»: міркування про час як фактор несвідомого й особливості його трансформації у травматичному досвіді суб'єкта. *Український психоаналітичний журнал*, 2(1) 2024., С. 32–44. URL: <https://doi.org/10.32782/upj/2024-1-5>
- 38.Мистецтво України: енциклопедія :у 5 т. / редкол.: А. В. Кудрицький (відп. ред.) [та ін.]. Київ «Українська енциклопедія» ім.. М. П. Бажана, 1995. С. 399.
- 39.Одробінський, Ю., Жидких О. «Українське народне мистецтво як фундамент сучасного дизайну України.» *Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії* 17. 2017: Київ, С. 212-218.
- 40.Кусик В. Ф. Ничипорук-Щур О. Г., Енциклопедія Сучасної країни. Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. URL: <https://esu.com.ua/article-74071>

- 41.Перший Всеукраїнський симпозиум з лозоплетіння. – 2007. URL: <https://eukraina.com/news/2007-05-08-87>.
- 42.Петрина О. В.. Розвиток лозоплетіння на Волині». Матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції студентів і аспірантів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень. Луцьк, 2023. С. 587 – 589. (Керівник Вахрамєєва Г. І.).
- 43.Петрина О. В.. Адаптація народного мистецтва (лозоплетіння) до сучасного артринку. Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів і аспірантів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень». Луцьк, 2024., С. 619 – 621. (Керівник Прокопович Т. А.).
- 44.Пінчевська О.О., Спірочкін А.К. Технологія сушіння і захисту деревини. Частина 1. Навчальний посібник. Київ: вид-во, 2021.Ч.1. С. 171.
- 45.Пономаренко П. Сучасні народні ремесла. *Науковий пошук молодих дослідників (педагогічні науки)*. 2013. Т. 2, № 1. С. 158. URL: https://dspace.lgpu.org/bitstream/123456789/412/1/№%201_2013_ПН_ч%202.pdf#page=127.
- 46.Потебня О. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Потебня_Олександр_Опанасович.
- 47.Практичні аспекти філософії часу : монографія. В. О. Артюх, О. П. Бойко, А. В. Вертель та ін. ; за ред. Є. О. Лебедя. Суми : Сумський державний університет, 2017. С. 155. ISBN 978-966-657-684-5
- 48.Рибаков Б. О. *Офіційний веб - портал Чернігівської міської ради*. URL: <https://chernigivrada.gov.ua/storage/files/00/10/11/23/1cbde03a55b38d32122ca0951175b78b.pdf>.
- 49.Розанов О. *Рукотвори*.URL: <https://rukotvory.com.ua/maystry/oleksandr-rozanov/>.

- 50.Ромашук Й. *Етнографія України*. URL: https://www.ebk.net.ua/Book/history/makarchuk_eu/part14/1413.htm
- 51.Селівачов М. Р. *Енциклопедія Сучасної України*. Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. URL: <https://esu.com.ua/article-56290>.
- 52.Сиваш І.О. Концептуальні засади етнодизайну в Україні. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Мистецтвознавство*. № 3'2018. С.416-420.
- 53.Символіка ліній, форм, фігур. 2024. URL: https://yak.koshachek.com/articles/simvolika-linij-form-figur.html#google_vignette.
- 54.Сікорський М. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Сікорський_Михайло_Іванович.
- 55.Сорока Н. Сорока Наталія – плетіння | Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва. *Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва*. URL: <https://www.cultura.kh.ua/uk/masters-groups/masters-arts-crafts/6720-soroka-natalija-pletennja>.
- 56.Станкевич М. Є. Художнє деревообробництво та плетіння з природних матеріалів. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В..
- 57.Станкевич М.Є. Художнє плетіння з рослинних матеріалів в Україні XIX–XX ст., Львів. С. 77.
- 58.Тарас Я. Плетіння на Покутті (лозоплетіння, кошикарство, щіткарство). *Народознавчі зошити*., Київ, 2017. № 2. С. 311-318.
- 59.Трегуб Н. Екологічні дизайн-концепції у формотворенні середовищних об'єктів. Сталий розвиток – стан та перспективи: Матеріали Міжнародного наукового симпозіуму SDEV'2018 (28 лютого-3 березня 2018 року, Львів-Славське, Україна). Львів, 2018. С. 274-275.

- 60.Трюльс В. Що таке час. Вюллер Трюльс., 2018. С. 160. (Колекція. Популярна наука). ISBN : 9789665217053
- 61.Українські народні ремесла [відео], П. Є. Демченко. Електронні відео данні (1 файл: 33 хв). [Лисичанськ], підпис. ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка". URL: <http://surl.li/puulnj>
- 62.Laura Ellen Bacon. Сайт. 2024. URL: <https://www.lauraellenbacon.com/>.
- 63.Mary Butcher. Сайт. 2014. URL: <https://www.marybutcher.net/index.htm>.
- 64.ZAPLECIONE HISTORIE Braided stories. The IV World Festival of Weaving and Wicker Nowy Tomysl 2019 Poland. 2019.
URL: <https://festiwal-wiklina.pl/album-2019/> .
- 65.V Światowy Festiwal Wikliny i Plecionkarstwa Poznań 2023. Międzynarodowy festiwal wikliniarski. *V Światowy Festiwal Wikliny i Plecionkarstwa Poznań 2023 – Międzynarodowy festiwal wikliniarski.*
URL: https://festiwal-wiklina.pl/?fbclid=IwAR3k0iPQHVuZ3Au5PJcfBbMQK39xXRO_nfUusBewIstPLuXyEnIDvVOiPU.

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота викладена на 51 сторінках, містить 2 розділи, 15 ілюстрацій, 51 джерело з переліку посилань.

Темою кваліфікаційної роботи є об'ємно-просторова композиція «Крізь плін часу» в техніці лозоплетіння.

У теоретичній частині пояснювальної записки розглянуто аспекти виникнення та дослідження лозоплетіння в Україні та світі, проаналізовано розвиток народного мистецтва, проаналізовано вплив сучасних тенденцій на розквіт українського декоративного мистецтва.

Розкриття і формування теми здійснене на основі матеріалів з різних джерел та власних знань, отриманих за час навчання.

Перший розділ присвячений історії розвитку лозоплетіння в Україні та за кордоном. Окремий підрозділ було виділено на тенденції розвитку плетіння й можливості застосування виробів в різних варіаціях, а також особливості подачі виробів спрямованих на екологічну свідомість.

Другий розділ даної кваліфікаційної роботи описує передумови формування творчого задуму, пошук композиційного та конструктивного вирішення, ескізування, послідовність підготовки матеріалу та особливості виконання об'ємної композиції.

За результатами роботи зроблено висновки щодо необхідності збереження та розвитку декоративно-прикладного мистецтва, а саме лозоплетіння в Україні, зокрема популяризації народної творчості на міжнародному ринку, задля збереження культурної спадщини.

Ключові слова: лозоплетіння, час, розвиток, народне мистецтво.

ДОДАТКИ

Додаток А

Рис.1.1.«Пеньок» - арт стіна

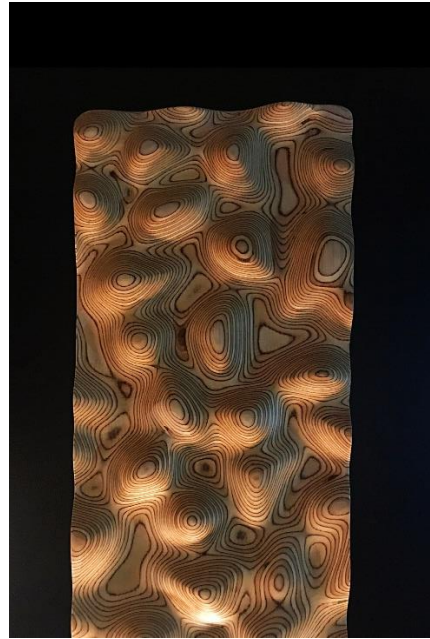

Рис.1.2.«Дюни» - 3Д панель

Додаток Б.

Рис.2.1.Панно «Житня Берегиня»

Галина Дюговська

Рис. 2.2. Панно «Відлуння»

Галина Дюговська

Додаток В.

Рис. 2.3.Серія дитячих іграшок
«Торохкальця»
Щур Орися

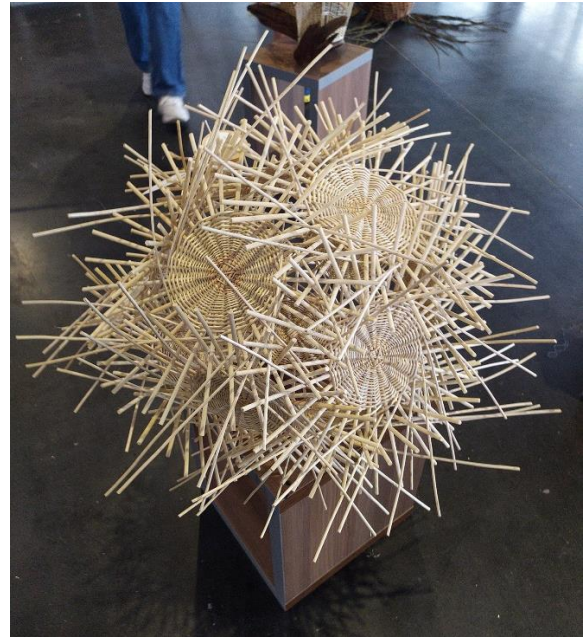

Рис. 2.4. Об'ємна композиція
«У колі сяйва»
Щур Орися

Додаток Д.

Рис. 2.5. «Sea Creature» 2008, Mary Butcher

Рис. 2.6. Wall Draving: the Light, 2012, Mary Butcher

Додаток Е.

Рис. 2.7. «The Feeling Remains» 2022, Laura Ellen Bacon

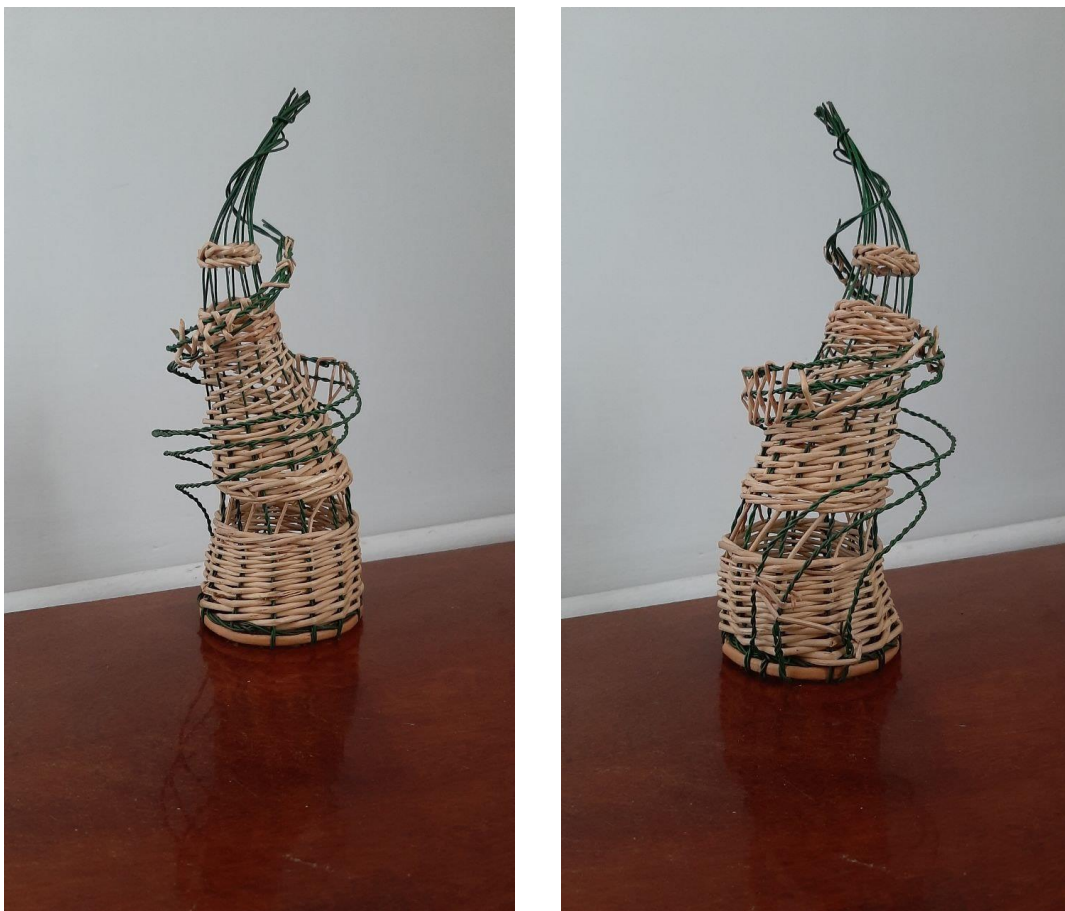

Рисунок 2.10. Виготовлення макета

Рисунок 2.11. Кріплення каркасних дротів до круглої основи

Рисунок 2.12. Формування каркасу та кріплення його до внутрішніх допоміжних кілець

Рисунок 2.13. Знежирення та обробка металу фарбою

Рисунок 2.14. Обкручування основи лозовою стрічкою

Рисунок 2.15. Початок роботи з плетінням

Рисунок 2.16. Пошарове плетиво в два пруті

Рисунок 2.17. Метод нарощування плетива

Рисунок 2.18. Вигин та кріплення спіралі до основи

Рисунок 2.19 (Фото готового виробу)